

Växtråd från Zetas finsmakarens trädgård

Gör så här med

PIONER

Pionen är en favoritväxt som ingen trädgård bör sakna! I det här växtrådet kan du läsa om både örtartade pioner och buskpioner.

ÖRTARTADE PIONER

Pionen är en gammal trädgårdsväxt som odlades i Kina för mer än 1000 år sedan. Den har oförtjänt fått ett rykte om sig att vara svårödlad vilket vi tycker är helt fel. Visst växer den kanske sakta, men i gengäld kan den bli mycket gammal och ofta ser man pioner blomma länge på övergivna tomter.

Pioner är friska och angrips sällan av skadedjur eller sjukdomar. Inte ens rådjuren verkar föredra dem på sin meny.

Svavelpion har ett eget avsnitt, se sid 2.

VÄXTPLATS

Pioner klarar allt från sol till skimrande skugga. I skugga varar blomningen längre men tänk på att några soltimmar behövs per dag.

Plantera inte pioner på en plats där det tidigare stått pioner. Om samma plats måste användas så blanda ut den befintliga jorden med kompost eller ny jord, blandningsförhållande 1:1.

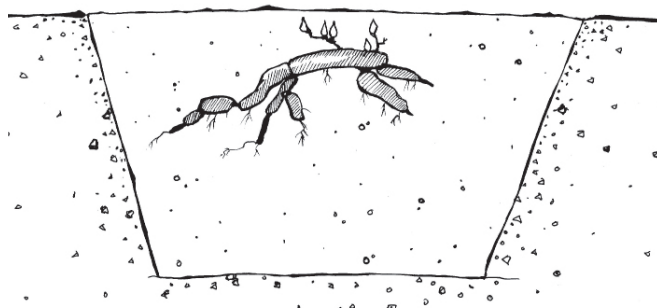
JORD

Pionen trivs bäst där det är mullrik lite tyngre, lerhaltig, djup och väl-dränerad jord. Luckra upp den befintliga jorden och jordförbättra genom att blanda i till exempel rosjord, barkmull eller välförmultnad kompost.

PLANTERING

Gräv ordentliga planteringsbäddar, ca 50 cm djupa och lika vida. Plantera grunt. De små knopparna, skottanlagen, ska ligga 3–5 cm under markytan. Planterar du djupare kommer plantan inte att blomma.

Vattna väl och gödsla inte i samband med planteringen.

Plantera pionen grunt! Knopparna ska vara 3–5 cm under markytan.

Ett lagom planteringsavstånd för pioner som ska stå tätt i en grupp är 80–100 cm. Med perenner mellan bör avståndet vara 100–150 cm.

GÖDSLING

På våren och direkt efter blomning kan man tillföra benmjöl, ett tunt lager välförmultnad kompost eller träaska. Det ger plantan näring inför nästa år.

Träaskan strös på marken, benmjöl och kogödsel nedmyllas i ytan runt plantan – försiktigt så att det grunda rotsystemet inte skadas. Obs! Använd inte för mycket kväverika gödselmedel på dina pioner.

HÖST- OCH VINTERTÄCKNING

Klipp inte ner pionerna på hösten utan låt bladverket bilda ett naturligt vinterskydd när det vissnar. Är bladen angripna av sjukdomar bör de plockas bort.

DELA – FLYTTA

Det sägs att pioner är känsliga för flytt och omplantering. Det stämmer inte, däremot kan blomningen dröja något efteråt. Rätt tidpunkt för flyttning är tidig höst.

Gräv upp rotklumpen och dela den eventuellt. Se till att det finns ”ögon”, knoppar, på varje del. Låt ligga och torka till något i snittytan innan plantering på den nya platsen. Jordförbättra och plantera som ovan.

BLOMNINGEN UTEBLIR – VARFÖR?

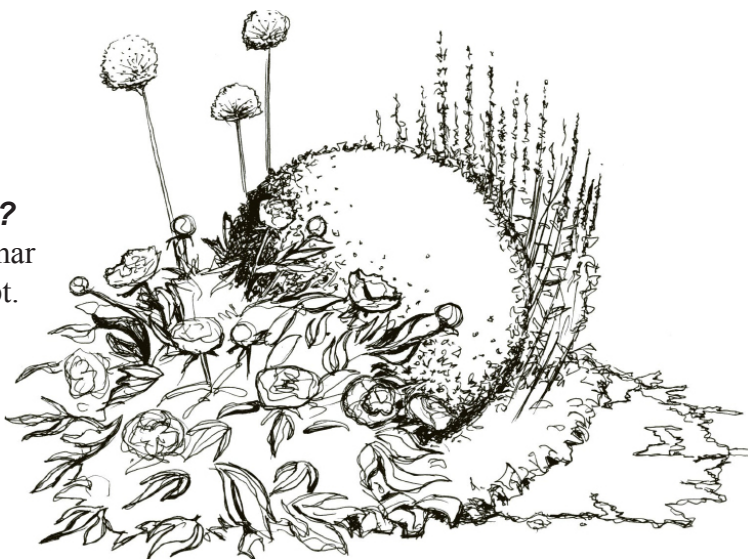
En orsak till att gamla pioner inte blommar kan vara att de med tiden hamnat för djupt. Jorden i rabatterna sjunker undan med åren och tillförsel av kompost, gödsel m m kan göra att plantan till slut kommit för långt ner i marken för att orka blomma. Det åtgärdar man genom att gräva upp och flytta eller omplantera pionen.

Tänk också på att vattna om våren och försommaren är torr.

SÄLLSKAPSVÄXTER

Pioner passar bra ihop med många olika slags växter, bland annat rosor, lökväxter och perenner.

Trebladspira, stjärnflocka, akleja, stäppsalia, iris, blodtopp, grekisk vädd, stenkyndel, rosenmalva, mjölkklocka, alunrot och nävor är bara några exempel.

Pioner är fint sällskap till många olika växter. Här ett buxbomsklot, purpurlök och perenner på ett par olika nivåer.

SVAVELPION

Svavelpion, *Paeonia mlokosewitschii*, är en raritet som skattas högt av växtkännarna. De feta spirande skotten brister på våren ut i vad den engelska trädgårdsexperten Gertrude Jekyll beskrev som ”kära rosiga trynen” som gör sig vackert i den vårsvarta jorden. Blomningen, som i Mellansverige infaller i maj, ger en tid av andakt och ingen annan pion har ett så stiligt grågrönt bladverk som denna. När fruktkapslarna brister och de starkt ceriseröda och blanksvarta fröna blänker i höstsolen inser man vilken glädje denna raritet för med sig in i våra trädgårdar.

När man väl fått tag på en av skönhetserna gäller det att följa konstens alla regler för att få den att trivas.

VÄXTPLATS

Svavelpionen kommer från Kaukasus där den växer på soliga sluttningar och i avenbok- och ekskogar.

I motsats till de flesta andra pioner måste svavelpionen odlas i full sol. Välj en väl-dränerad plats, gärna upphöjd bädd eller ovanför en stödmur.

De flesta pioner är mycket härdiga växter och det gäller även svavelpionen, zon 6 med vintertäckning och rätt placering.

JORD

Svavelpion trivs bäst i en mullrik, gärna något lerhaltig, väl-dränerad jord med ett jorddjup på 50 cm. Ej sandjord.

Luckra upp den befintliga jorden och jordförbättra vid behov genom att blanda i t ex rosjord, barkmull eller välförmultnad kompost.

PLANTERING

Den lilla nyköpta planta som finns i krukans är redan runt fem år gammal räknat från sådd. Plantera grunt, på samma nivå som plantan sitter i krukans. De små knopparna (blivande skott) ska ligga strax under markytan. Vattna väl och gödsla inte i samband med planteringen.

GÖDSLING

Se stycket om gödsla på sid 1.

HÖST- OCH VINTERTÄCKNING

I södra och mellersta Sverige behöver svavelpionen inte täckas. I norra Sverige kan man hjälpa plantorna genom att täcka marken med t ex ormbunksblad, ett utmärkt täckmaterial som håller sig torrt och stadigt. Täckningen gör att tjälen inte går lika hårt åt växten.

FINT SÄLLSKAP TILL SVAVELPIONEN

Den svarta tulpanen 'Queen of Night' gör sig fint bredvid denna tidigblommande pionskönhet. Andra sällskapsväxter är gulbladig funkia 'Sum and Substance', amsonia, alunrot 'Obsidian', jättedaggkåpa, gul lupin, kejsarkrona.

VARIERANDE BLOMFÄRG

Frösådda plantors blomfärg kan variera i nyanser från ljus till mörkare gul. Det förekommer även plantor med dragning åt rosa. För att säkert få samma färg som moderplantan krävs delning.

BUSKPION

Buskpion (trädpion), *Paeonia suffruticosa*, är en vedartad buske som tappar bladen på vintern. Den har tillsammans med luktpion värderats högt av kineserna som odlat den i åtminstone 1500 år.

Den rena arten av buskpion fröförökas vilket innebär att den växer på egen rot och är mycket hårdig, zon V. Dessa fröplantor varierar en del i utseende. Blommorna blir ofta någon nyans av rosa men även vita varianter dyker upp. En del plantor har mörka fläckar i blommans botten, andra inte.

Paeonia Gansu-Gruppen, purpurfläckig buskpion, och *Paeonia* Itoh-Gruppen, itoh-buskpion, är andra typer av buskpion.

Itoh-buskpioner är lite speciella på grund av att de är resultat av korsningar mellan ört- och vedartade pioner. Bladen liknar en buskpion men plantan är örtartad och vissnar ner på vintern.

YMPADE SKA PLANTERAS DJUPT

Buskpioner är friska och lättodlade växter. De trivs under likartade förhållanden som vanliga pioner, se sid 1 i detta växtråd. Ett lågt pH-värde tycks emellertid inte vara någon nackdel när man tänker på hur de förekommer vilt i naturen. Där växer buskpioner tillsammans med rododendron och azaleor vilket antyder att de uppskattar en något sur jord.

Viktigt att veta är att namnsorter av Gansu-Gruppen, Itoh-Gruppen och *P. suffruticosa* är ympade på en grundstam vilket gör att de är mindre hårdiga. De ska planteras djupt, med ympstället 5–10 cm under marknivå. Lägg torvmullsblandad sand runt rothalsen så brukar buskpionen bilda egna rötter som med tiden tar över.